
TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Elämäntarkkailukunta 21.10.2025

Sisällysluettelo

1	Ikäihmisten toimiala.....	3
1.1	Toiminnalliset muutokset ja painopisteet talousarviovuodelle 2026	4
1.2	Suunnitelmakauden 2027–2028 näkymät ja tavoitteet	5
1.3	Tuloslaskelma	6
1.4	Tulosalueiden toiminnan painopisteet ja tavoitteet	6
1.4.1	Asiakasohjaus	6
1.4.2	Kotihoito	8
1.4.3	Asumispalvelut	9
1.5	Talousarvioon sisältyvät toimialakohtaiset riskit	10

1 Ikäihmisten toimiala

Ikäihmisten palvelujen toimiala vastaa ikääntyneiden palveluista sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn vanhuspalvelulain mukaisesti.

Toimiala on organisoitu kolmeen tulosalueeseen: asiakasohjaus, kotihoito ja asumispalvelut. Ikäihmisten palvelujen perustehtävänä on järjestää ja toteuttaa yksilölliseen palvelutarpeeseen vastaavia palveluja, joilla tuetaan asiakkaiden toimintakykyä ja mahdollisuuksia asua turvallisesti omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Toimialan tehtävänä on myös huolehtia tarvittavan pitkäaikaishoivan järjestämisestä, kun kotona asuminen ei enää onnistu palveluidenkaan turvin. Koko ikääntyneiden toimialan ohjaava tavoite on mahdollistaa jokaisen ikääntyneen asuminen omassa kodissaan toimintakykyisenä mahdollisimman pitkään. Jokaiselle ikääntyneelle turvataan hänen tarvitsemansa palvelut.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat asiakasohjaus ja gerontologinen sosiaalityö, kotiin annettavat tukipalvelut, kuntouttavat päivätoiminnot, kotihoito, omais- ja perhehoito, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen. Palveluja voidaan tarjota tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tai säännöllisesti ja pitkäaikaisesti. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjauksen kautta, jossa palveluntarve arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa ja jossa järjestetään asiakkaalle soveltuvimmat palvelut ja/tai ohjataan häntä soveltuviin muihin yhteiskunnan palveluihin / toimintoihin.

Palveluja järjestetään hyvinvointialueen omana toimintana, ostopalveluina sekä palveluseteleillä. Kotihoidossa ostopalvelujen osuus on noin kymmenen prosenttia ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vajaa puolet. Mikäli asiakkaalle tarjotaan palveluseteliä keinona palveluiden järjestämiselle, hän voi tehdä siinä kohtaa valinnan hyväksyykö tämän järjestämistavan.

Toimialan lautakunnalle esitettävä budjettiversio on vielä valmisteluvaiheessa. Ero tavoitteena olevaan budjettiraamiin on huomattava. Tavoitteena olevaan tasoon pääseminen tulee edellyttämään huomattavia muutoksia palvelurakenteeseen. Tarvittavilla toimenpiteillä on todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia palvelurakenteeseen ja henkilöstöön. Toimialan lopullinen aluevaltuustolle esitettävä talousarvio tulee monessa suhteessa olemaan erilainen nyt esitettävään versioon nähden.

1.1 Toiminnalliset muutokset ja painopisteet talousarviovuodelle 2026

Ikääntyneiden toimialalle valtuusto on asettanut tavoitteeksi ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyys 5,75 %. Peittävyys on alentunut tasaisesti tehtyjen palvelurakennemuutosten tuloksena. Kuluva vuoden lopussa peittävyys tulee olemaan suuruusluokaltaan 6,5 %.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää vahvaa panostamista erityisesti kotona asumisen tukemiseen, kotihoidon tukipalveluiden vahvistamiseen ja sosiaalihuoltolain mukaisen yhteisöllisen asumisen lisäämiseen. Asiakasohjauksessa on pystyttävä ohjaamaan asiakkaat oikea-aikaisesti tarvittavien palveluiden piiriin. Palvelut voivat monen kohdalla olla myös muita kuin hyvinvointialueen järjestämiä.

Vuoden 2026 aikana tavoitteena on vähentää ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja yhteensä noin 120. Vähentämisen kohdistuu ensisijaisesti ostopalveluihin. Oman tuotannon yksikköhintaa on pystytty saamaan jo lähelle ostopalveluiden tasoa ja vuoden 2026 aikana tavoitteena on oman tuotannon yksikköhinnan saaminen ostopalvelujen hinnan alapuolelle. Sosiaalihuoltolain mukaista yhteisöllistä asumista lisätään vähintään 50 paikalla. Yhteisöllisen asumisen lisääminen mahdollistuu syksyllä 2025 toteutettavan kilpailutuksen kautta. Kotihoidon palveluiden järjestämistä vahvistetaan lisäämällä edelleen asteittain ostopalveluita oman tuotannon rinnalle. Päivätoiminnassa jatketaan kokopäiväisen toiminnan rinnalla osa- sekä etäpäivätoimintaa.

Asiakasohjauksessa käynnistyy kokonaisvaltainen kehittämisprojekti, jossa sujuvoitetaan toimintaprosesseja, tehostetaan resurssien käyttöä ja kohdentamista sekä otetaan teknologia osaksi myös asiakasohjauksen toimintaa.

Teknologian käytön lisääminen on vuoden 2026 painopistealueena kaikilla tulosalueilla. Oleellista teknologian lisäämisessä on, että samaan aikaan sen lisääntyessä pystytään vähentämään resursseja muualta. Teknologian soveltaminen vaihtelee eri tulosalueilla toiminnan mukaan. Joka tapauksessa se tulee vaikuttamaan merkittävästi henkilöstön työhön ja edellyttää riittävää koulutusta.

Vuoden 2026 aikana tullaan myös lisäämään yhteistyötä perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialan välillä. Erityisesti vammaispalveluiden ja kotihoidon tulosalueiden välillä nähdään potentiaalia yhteistyön lisäämisessä. Myös omaishoidon ja perhehoidon osalta selvitetään yhteistyömahdollisuuksia.

1.2 Suunnitelmakauden 2027–2028 näkymät ja tavoitteet

Tulevina vuosina todennäköisesti nykyisten kehitystrendien mukainen kehityssuunta ja rakennemuutos jatkuu. On nähtävissä, että ikääntyneiden palvelutarve ei kasva samassa suhteessa ikääntyvien määrän kasvun kanssa. Ikääntyneet ovat aikaisempaa parempikuntoisia ja esimerkiksi muistisairauksien hoito kehittyy koko ajan tehokkaammaksi. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kysyntä ei kasva samassa suhteessa ikääntyneiden määrän kasvun kanssa. Kevyempien asumisvaihtoehtojen tarve tulee lisääntymään, mikä haastaa myös kuntien kaavoitusta ja rakentamista. Kotihoidon ja kotona asumisen tukipalveluiden kysyntä kasvaa sekä erilainen teknologian hyödyntäminen lisääntyy ikääntyneiden palveluissa perinteisen palvelutuotannon rinnalla. Oleellista on, että aina pystytään kullekin ikääntyneelle tarjoamaan juuri hänen tarpeensa mukainen palvelu, joka ylläpitää ja vahvistaa mahdollisimman hyvin oman toimintakyvyn ja aktiivisuuden ylläpitoa.

Ikääntyneiden toimialan palveluiden on pystyttävä jatkossakin vastaamaan joustavasti ja tehokkaasti alueen ikääntyneen väestön tarvitsemiin palveluihin ja niiden kysynnän muutoksiin tarvittaessa myös uusilla palvelumuodoilla. On myös todennäköistä, että talouden tiukat reunaehdot jatkuvat pitkälle tulevaisuudessakin, joten kustannusvaikuttavuuden merkitys on palveluiden järjestämisessä tärkeää.

1.3 Tuloslaskelma

IKÄIHMISTEN PALVELUIDEN TOIMIALA				
Talousarvio (1000 €)	TA 2026 RAAMI	TA 2026 LTK	TP 2024	MTA II 2025
Toimintatuotot	36 733	36 882	36 590	35 637
Myyntituotot	3 430	2 509	3 964	3 298
Maksutuotot	33 134	34 293	31 742	32 169
Tuet ja avustukset	167	70	853	167
Muut toimintatuotot	2	10	31	3
Toimintakulut	-170 964	-171 113	-184 086	-180 549
Henkilöstökulut	-85 074	-90 565	-88 287	-85 105
Palvelujen ostot	-87 640	-86 254	-83 385	-83 473
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 489	-1 342	-1 582	-1 574
Avustukset	-9 690	-9 561	-9 549	-8 866
Muut toimintakulut	-1 539	-1 260	-1 283	-1 531
KOHDENTAMATTOMAT	14 468	17 868	0	0
TOIMINTAKATE	-134 231	-134 231	-147 496	-144 912

1.4 Tulosalueiden toiminnan painopisteet ja tavoitteet

1.4.1 Asiakasohjaus

Ikäihmiset ohjautuvat sosiaalipalveluihin pääsääntöisesti asiakasohjauksen kautta.

Asiakasohjauksen tehtävä on toteuttaa lakisääteisiä palveluntarpeen arviointeja yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestää asiakkaalle soveltuvimmat palvelut ja/tai ohjataan häntä muihin yhteiskunnan palveluihin tai toimintoihin. Palvelutarpeen arviointeja tehdään yhteistyössä myös kotihoidon ja asumispalveluiden kuntoutus- ja arviointi-interventioita toteuttavan henkilöstön kanssa.

Asiakasohjauksen tehtävä on antaa ennakoivaa yleistä ohjausta ja neuvontaa sekä seurata ja koordinoida asiakkaiden palvelukokonaisuuksia ja niiden soveltuvuutta asiakkaan tarpeisiin. Asiakasohjauksen tulosalueen vastuulla ovat lisäksi ikääntyneiden omaishoidon tuen ja perhehoidon koordinointi; sotainvalidien palveluiden ja rintamaveteraanien avopalveluiden koordinointi ja kotiin annettavat tukipalvelut päivätoimintaa lukuun ottamatta.

Tulosalueella hallinnollisesti työskentelee koko toimialan RAI-asiantuntija.

Asiakasohjauksen tulosalueen näkökulmasta keskeinen riski suunnitelmakaudella liittyy asetettujen palvelurakennemuutosten toteuttamisen etenemiseen ja niiden sisällön muotoutumiseen yhteneväisesti suhteessa ikääntyneen väestön suhteellisen osuuden kasvuun ja heidän palvelutarpeisiinsa. Eritoten hyvinvointialueen kyvykyys vastata muistioireisten asiakkaiden tuen tarpeisiin nousee suunnitelmakaudella (ja sen jälkeen) merkittävään rooliin.

Toiminnan tavoitteet

Asiakasohjauksen päätavoite on varmistaa ikäihmisten lakisääteinen oikeus palveluihin, joihin heillä on tarve, sekä samalla edistää ikäihmisten palveluiden toimialan rakenteellista ja toiminnallista kehittämistä asetettuja tavoitteita kohti.

Vuoden 2026 teemana on asiakasohjauksellisen työn kokonaisuuteen tuottavuuden seurannan toimintamallin luominen ja sen käynnistäminen. Lisäksi erilaiset verkostoasiakkuuksiin liittyvät menetelmät ja toimintamallit sekä välineet ovat kehittämisen keskiössä (sote-yhteisasiakkuudet, Omatiiimimallin luominen ikääntyneiden palveluihin, yhteiset asiakassuunnitelmat).

Lisäksi tulosalueella jatketaan yleisen ohjauksen ja neuvonnan toiminnan muotoutumisen seuranta. Yleisen ohjauksen ja neuvonnan lisäksi prosessien ja asiakasvirtausten hallittavuutta on rakennettu pitkälti ensilinjan varaan ja siksi sen toiminnan ulottuvuuksien tarkastelu on olennaista. Tulosalueella asiakaskohtaamisista saatua palautetta seurataan myös vuoden 2026 aikana, koska nämä välineet on saatu käyttöön keväällä 2025 ja kokemus niiden tuloksista ja tiedon perusteella ilmenevistä kehittämisen tarpeista on tulosalueelle uutta.

Tulosalueella panostetaan työssä keskeisen arviointiosaamisen ja mittaristotiedon tulkintaan liittyvän osaamisen vahvistamiseen henkilöstön keskuudessa.

Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen, odotusaika kiireettömiin palveluihin	< 50 vrk
65-vuotta täyttäneiden omaishoitoasiakkaiden lkm, eri hlöä vuoden aikana	1 300
Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevien asiakkaiden lkm, eri henkilöitä vuoden aikana	50
Lyhytaikaishoitoasiakkaiden lkm perhehoidossa, eri henkilöitä vuoden aikana (luku ei sisällä 2026 enää kiertävää perhehoitoa)	50
Tehtyjen palvelutarpeen arviointien lkm tulosalueella (yhteensä kaikki arvioinnit)	12 000

1.4.2 Kotihoito

Toiminnan tavoitteet

Kotihoidon keskeisenä tavoitteena on tukea turvallista ikäihmisten kotona asumista läsnä palveluna ja etäkäynnein. Kotihoidon palveluin tuetaan ikäihmisten kotona asumista mahdollisimman pitkään. Ikäihmisten palveluiden rakennemuutos vaikuttaa kotihoidon toimintaan merkittävästi. Asiakkaita hoidetaan pidempään kotona ja asiakkaiden saama palveluaika tulee kasvamaan.

Asiakkaiden ohjautuminen palvelujen piiriin tulee olla oikea-aikaista. Kotihoitoon asiakkaat ohjautuvat arviointi- kuntoutustiimin kautta, jakson aikana arvioidaan palvelujen tarve yhteistyössä asiakasohjauksen kanssa. Kotihoidon järjestämistapoina on oma tuotanto, ostopalvelut tai palveluseteli. Kotihoidossa on tavoitteena, että vuoden 2026 aikana kaikista kotihoidon käynneistä 10 % toteutetaan etänä.

Sosiaalihuoltolain mukaista asumiseen lisätään vuosittain 50 asiakaspaikkaa, joka on merkittävä taloudellinen panostus, että ikäihmiset voisivat asua esteettömässä ja kodikkaassa ympäristössä. Sairaalaista sujuvaa kotiutumista tuetaan eri palveluin ja pyritään mahdollistamaan kotona asuminen.

Kotihoito	Suunnitelma 2026
Säännöllisen kotihoidon asiakasmäärä / kuukausi, oma toiminta	1 900
Ostetun kotihoidon asiakasmäärä / kuukausi	600
Säännöllisen kotihoidon käyntimäärä / vuosi, oma toiminta	1 000 000
Kotihoidon kaikista käynneistä toteutetaan etäpalveluna	10 %
Ostetun kotihoidon käyntimäärä / vuosi	270 000
Arviointijaksolta säännölliseen kotihoitoon ohjautuvien asiakkaiden osuus	Alle 50 %
Kotia kohti yksiköiden (lyhytaikainen yhteisöllinen asuminen) asiakasmäärä / kk	80

1.4.3 Asumispalvelut

Asumispalveluiden tulosalueen tehtävänä on tuottaa ja järjestää yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin mukaisia laadukkaita asumispalveluita ikäihmisille. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät enää tehostettujenkaan palveluiden tuella pysty asumaan kotona. Tulosalueella tuotetaan pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista. Tämän lisäksi tuotetaan lyhytaikaista ympärivuorokautista palveluasumista, joka voi olla säännöllisesti toistuvaa omaishoidon tukemista tai sitten kertaluonteista, kuten kuntoutus- ja arviointijaksoja. Oman toiminnan lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta ostetaan sekä lyhyt- että pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista.

Toiminnan tavoitteet

Asumispalveluiden tulosalueelle on asetettu tavoitteeksi ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkojen peittävyys lasku 5,75 % prosenttiin suhteessa 75-vuotta täyttäneeseen väestöön vuoden 2026 loppuun mennessä.

Asumispalveluissa on talouden tasapainottamisohjelman sekä palveluverkkopäätösten mukaisesti keskitetty lyhytaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen kuuteen yksikköön. Vuonna 2026 jatketaan seuraavan vaiheen suunnittelua ja aloitetaan toimeenpano jo tehtyjen päätösten osalta siirtymisestä kuudesta yksiköstä kolmeen yksikköön. Vakiinnutetaan uusien arviointi- ja kuntoutusyksiköiden toiminta osaksi asumispalveluiden palveluiden kokonaisuutta.

Asumispalveluiden tulosalueella on tehty vuorokausihintojen tarkastelua suhteessa yksityiseen palvelutuotantoon. Yksikkökohtaisilla toimenpiteillä on tavoiteltu resurssien oikeudenmukaista käyttöä sekä käyttöasteen kasvua. Vuonna 2026 jatketaan yksikkö kohtaisesti jo tehtyä tavoitteellista työtä vuorokausihintojen yhdenmukaistamiseksi.

Asumispalveluissa jatketaan erityisesti välillisen työn tarkastelua. Asumispalveluiden tulosalueella yhdenmukaistetaan yksiköissä välillisen työn prosesseja sekä yhdenmukaistetaan välillisen työn käytäntöjä.

Asumispalvelut	Suunnitelma 2026
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaiden määrä 31.12., sis. laitospalvelun, oma toiminta (hlö lkm)	890
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluseteliasiakkaat ja ostopalveluasiakkaat yhteensä 31.12. (hlö lkm)	550
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen vuorokaudet oma palvelutuotanto/vuosi	322 000
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisten palveluasumisen vuorokaudet, ostopalvelu ja palveluseteli/vuosi	200 000
Lyhytaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaiden määrä poikkileikkauspäivänä 31.12. hlöä	200
Lyhytaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen hoitovuorokaudet/ vuosi	70 000
Ympärivuorokautisten palveluasumisen yksiköiden käyttöaste, oma toiminta	98
Henkilöstömitoituksen toteutuminen omissa yksiköissä (THL:n mitoituskalkulaattori)	100

1.5 Talousarvioon sisältyvät toimialakohtaiset riskit

Talousarvion keskeisenä riskinä on kokonaisuudessaan monien muutosten hallinta ja niiden vaikutusten yhteensovittaminen. Eri tulosalueilla suunnitelluilla muutoksilla on vaikutuksia kaikille toimialan tulosalueille sekä myös muille toimialoille. Muutosten johtaminen edellyttää riittävää kokonaishallintaa ja kykyä reagoida tarvittaessa oikealla tavalla.

Muutokset kuormittavat henkilöstöä ja onnistuminen edellyttää riittävää koulutusta ja keskustelua henkilöstön kanssa. Tarvittaessa työn kuormittavuuden kasvuun reagoidaan tarvittavilla toimenpiteillä.

Talousarvio on erittäin tiukka ja riskinä on määrärahojen riittävyys tarvittavien palveluiden tuottamiseen. Talousarviossa pysyminen edellyttää muutosten riittävän nopeaa toteuttamista, mikä osaltaan lisää riskiä muutoshallinnalle.